

PRIMII PAȘI ÎN ARTA PIANISTICĂ

FIRST STEPS IN PIANISTIC ART

Ludmila REBOȘAPCA,

conferențiar universitar, doctor în studiul artelor
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Chișinău

In the article Ludmila Reboșapca describes the first steps in getting acquainted of pre-school children (4-6 years of age) with music and the musical instrument (piano) using the most modern methods of teaching, suggested by famous musicians.

Mircea - Dan Răducanu în monografia sa „*Metodica studiului și predării pianului*” constată că: „Aptitudinile instrumentale, în afara unor rare excepții, dacă nu sunt dezvoltate intens și corect în copilărie, rămân destul de limitate și puțin pasibile de perfecționare. Este vorba, în special, de aptitudinile mecanice și chiar de dezvoltarea auzului intern în toate componentele sale.

Așadar, înzestrarea naturală se pune în valoare în activitate și, totodată, activitatea formează aptitudinea, o duce la nivelul care depășește cu mult predispozițiile native. O singură aptitudine, oricât de dezvoltată, nu poate asigura reușita deplină a unei activități. Combinarea specifică – diferită de la o persoană la alta a diferitelor aptitudini necesare pentru îndeplinirea creatoare și originală a unei activități se numește *t a l e n t* pentru activitatea respectivă.

Talentul reprezintă o combinație originală a aptitudinilor ajunse la o deosebită dezvoltare, făcând posibilă creația de valori noi și valoroase”. Fericit este profesorul care, pe parcursul practicii sale pedagogice, întâlnește un elev dotat.

Din experiența mea de lucru cu copii – dotați – începători, vreau să remarc, în mod special, întâlnirea cu

o fetiță, Zuchina Iulia, de 4 ani și 7 luni, pe care bunica a adus-o la mine în clasă pentru a studia pianul. Iulia cunoștea alfabetul muzical și citea foarte bine notele, deoarece a început să învețe exercitarea la pian, odată cu citirea notelor. Eu eram uimit că copilul de 4 ani și 7 luni citește textul muzical atât de bine, dar și mai paradoxal era faptul că, fără note, la auz, Iulia nu putea să alcătuiască nici o melodie. Acest fapt demonstrează că la primă treaptă de studiere și interpretare la auz a fost scăpată din vedere de către profesor învățarea alfabetului muzical. De aceea eleva n-a putut să alcătuiască nici o melodie fără textul muzical vizual, din simplul motiv că a fost obișnuită să cînte numai avînd în față notele muzicale.

Am început să cîntăm la pian diferite cîntece din filme cu desene animate. Surprinzător că atunci cînd eu numai îi arătam prima clapă și degetul cu care începem să exersăm la pian, Iulia continua mai departe să cînte de sine stătător.

Impresionant rămîne faptul, că Iulia parcă era ghidată de cineva pe calea studierii muzicii. Acest cineva era intuiția intelectuală foarte bine dezvoltată, de aceea ea parcă știa melodia ce trebuie să fie

cîntată mai departe. Noi am învățat cîteva cîntece și apoi am trecut la școala pentru pian a lui L. Barenboim „Calea spre muzică”.

A doua dificultate cu care ne-am confruntat a fost cîntarea pe de rost, din memorie. Aici un mare rol joacă auzul lăuntric, care se dezvoltă numai din practică, activitatea muzicală. Elevul trebuie să cînte lucrarea în sine cu ajutorul auzului lăuntric. Îmi era greu să-i explic Iuliei aceasta, deoarece avea numai 5 ani. Am găsit o ieșire foarte simplă din această situație: cu ajutorul căștii am ascultat piesa „Către Elize” de L.V.Beethoven. Ea a urmărit textul și, totodată, asculta muzica. După audiere, am imitat acest proces în clasă. I-am explicat faptul că atunci cînd te pregătești pentru a cînta o piesă pe de rost, muzica răsună în urechi, ca și cum ai asculta în cască fără a o întrerupe, așa și interpretarea muzicală din memorie trebuie să fie condusă de auz de la început pînă la sfîrșit.

Lecțiile cu Iulia erau foarte interesante. Ea descifra noul material foarte repede și cu un mare interes. Odată, eu i-am propus un „Menuet” de I. S. Bach și i-am spus să descrie o strofă. La următoarea lecție Iulia a pregătit toată lucrarea. Cînd am întreat-o de ce a descifrat tot textul, ea mi-a răspuns că vroia să știe conținutul pînă la sfîrșit. Eu am înțeles că Iulia citea textul ca pe o carte, ca pe o poveste interesantă. Uneori avem impresia că aude cu ajutorul ochilor. Iulia se dezvoltă foarte repede și din punct de vedere tehnic. Cînta cu ușurință diferite studii de C. Czerny, M. Clementi. Spunea că ele sunt compuse din gamele care se interpetează cu mișcările pe claviatură în sus și în jos. Înainte de a descifra o piesă nouă, trebuia să

stabilim metrul și aplicatura. K. Martiensen spunea că: „Pentru un copil – minune cîntarea la un instrument muzical este un lucru foarte ușor fiindcă el nu pune întrebarea „Cum să fac acest lucru?”. Copilul vrea foarte mult să ia cunoștință de această activitate și acest sentiment îl ghidează prin toate obstacolele, pe care le întîlnește în calea sa.

În scurt timp (3 luni), Iulia a interpretat cu succes „Menuet” în si-minor de I. S. Bach și un cîntec de A. Chiriac „Din neamul lui Păcală” prelucrat pentru 4 mîni, la un concurs al copiilor dotați organizat de Uniunea Compozitorilor din Moldova și a obținut Diplomă specială ca cea mai tînără interpretă.

Cu ajutorul intuiției intelectuale, Iulia învăța și se dezvoltă foarte repede – programa de studii pentru un an o făceam în jumătate de an. Sonatinele le învățam integral, din Polifonia de I.S. Bach am învățat multe piese - „Albumul A.M.Bach” apoi am trecut la mici preludii și fugi, din piesele noi am cîntat „Album pentru tineret „de R.Schumann, „Album pentru copii” de P.Ceaikovski, „Către Elize” de L.V.Beethoven și multe studii de C.Czerny, M.Clementi, A.Lemuan.

Iulia a studiat mai tîrziu gamele și arpegii, cînd avea deja 6 ani, din motiv că ea putea să se plictisească de prea multe formule tehnice.

Spre regret, la vîrsta de 7 ani Iulia s-a stabilit cu traiul în SUA. Acolo ea a continuat lecțiile de pian la o școală specială, dar pentru supraviețuire a fost nevoită să-și aleagă o altă profesie.

Copiii dotați au o mare diferență între componentele lor de aptitudini muzicale. După Iulia Zuchina am mai avut încă un elev foarte talentat, care avea 6 ani și cu care am

făcut primii pași în muzică. Prima treaptă - cu cîntece pentru copii, care le cînta la auz a trecut cu succes. Apoi am început Școala lui L. Barenboim, A. Leahovițkaia - „Studii, Piese, Ansambluri”. Băiatul învâța foarte repede textul și la sfîrșitul lecției deja cînta textul pe de rost pentru părinții săi.

La unii copii aptitudinile auditive deosebite se observă deja la 3-4 ani. Aceste aptitudini apar sub influența procesului de educație muzicală. Ei mai întîi învâța să cînte, să danseze, să se miște în ritmul muzicii, apoi să cînte la un instrument muzical. La acești copii, datorită predispozițiilor deosebite, acest proces decurge ușor și repede. O singură aptitudine nu poate asigura reușita deplină a unei activități. Combinarea specific - diferită de la o persoană la alta a aptitudinilor pentru îndeplinirea creatoare a unei activități demonstrează posibilitățile, potențialul unui copil pentru dezvoltarea lui în această direcție. Procesul cel mai însemnat pentru profesor este de a observa la timp și atent activitatea elevului în domeniul studiat. Sarcina profesorului este aceea de a cunoaște posibilitățile micului muzician și a dezvolta cît mai repede deprinderile lui de a cînta la pian. Dacă elevul are curaj și voință de a trece prin obstacole repede, atunci țelul de a interpreta o piesă muzicală va fi mai clar, și rezultatele vor fi obținute mai repede.

La băiatul de 6 ani rezultatele au fost clare atunci cînd procesul descifrării a fost finisat, dar pentru aceasta a fost nevoie să inventăm comparații și asociații, ca textul să fie mai clar. Cînd am descifrat p. III a Concertului sol-major de I. Haydn, am repartizat textul pe fraze asemă-

nătoare, la elementele facturii care se repetă, game, arpegii mici și mari, acorduri, grupeto, triluri și mordente. Elevul învâța și memoriza textul muzical rațional și conștient. Cu ajutorul acestei metode didactice, am pregătit partea a III – Rondo din concertul soli-major de I. Haydn într-un timp foarte scurt (trei săptămîni).

Lucru tehnic și muzical s-a desfășurat paralel cu descifrarea și învâțarea textului. Ieșirea în scenă a elevilor claselor primare este mai ușor de pregătit. Ei sunt mai bine pregătiți pentru concerte publice. Pregătirea pentru acest eveniment necesită un antrenament de interpretare cu public în clasă, de repetiții în sală, unde se va desfășura concertul sau examenul, la un instrument necunoscut. Copiii dotați evoluează cu plăcere în concerte publice. Ei se concentrează asupra interpretării creației muzicale și aud numai ceia ce trebuie să fie executat la pian. Din punct de vedere muzical, copiii dotați se dezvoltă în mod diferit. Totul depinde de sensibilitatea melodiei, acompaniamentului, diferitelor mișcări ritmice. Muzicalitatea se dezvoltă paralel cu alte aptitudini artistice. Copilul trebuie să frecventeze spectacolele de operă, concerte, să audă muzica din filme cu desene animate, să citească despre viața compozitorilor, despre creațiile care le interpretează, să privească filme-balet, opere cu diferite elemente muzicale. Dacă copilul are aptitudini muzicale, pentru el nu are importanță ce muzică ascultă: pentru copii sau pentru alte vîrste. El poate să asculte muzica clasică sau contemporană a diferitor compozitori și muzică de diferite genuri. Principalul pentru copil este să audă muzică frumoasă. Uneori observăm la concerte simfo-

nice, camerale, vocale copii care ascultă muzica foarte atent. Ei sunt potențialul nostru, deoarece aptitudinile muzicale pe care le posedă atrag copii, îi fac să asculte muzica complicată pentru vârsta lor.

Profesorul de muzică întotdeauna urmărește cum reacționează copiii care ascultă muzica. Dacă permanent ei sunt atenți în ascultare, interesați de creația muzicală - poate fi lecția de muzică ori interpretarea scenică,- reiese că copilul dispune deja de aptitudini muzicale deosebite. Când părinții aduc copiii în clasa de pian, întotdeauna îi întreb: „De ce vreți ca să cânte copilul Dvs. la pian?”. Din explicațiile lor, noi, profesorii, putem să tragem concluzii asupra îndeletnicirii copiilor acasă, în timpul jocului ori distracțiilor. La această vîrstă copilul poate să-și exprime foarte sincer impresiile despre creația muzicală.

Ce se întîmplă atunci cînd copilul aude compoziția artistică? El este, în primul rînd impresionat de această creație, arătîndu-și starea lui emoțională prin atenția cu care ascultă muzica.

Această impresie pe care o manifestă copilului asupra unei lucrări muzical-poetice demonstrează aptitudinile lui în înțelegerea imaginii

artistice, muzicale și poate fi dezvoltată la lecțiile de muzică de către profesor, care trebuie să fie, la rîndul său, și el însuși foarte dotat în domeniul muzical-didactic.

În monografia sa „*Despre arta pianistică*” N. G. Heuhans a stabilit următoarele capacități pe care profesorul trebuie să le dezvolte la copil:

1. Înainte de a începe să învețe a cînta la un instrument, elevul trebuie să posede simțul muzical, această muzică trebuie să trăiască în interiorul lui, în suflet și să fie percepută de auzul muzical propriu;

2. Orice execuție ori o interpretare muzicală este alcătuită din trei elemente fundamentale: muzica-executant - instrument;

3. Cu cît este mai clar scopul (conținutul, muzica), cu atît mai clar dictează mijloacele de a-l atinge. Înțelegerea limpede a acestui scop îi dă interpretului posibilitatea să tindă spre el să-l atingă, să-l întruchieze în interpretare și toate acestea la un loc alcătuiesc problema tehnicii.

4. Măiestria de muncă asiduă în învățarea unei bucăți muzicale - este unul din criteriile pentru aprecierea unui pianist.

... și poate peste cîțiva ani noi vom găsi o nouă „stea” în domeniul artei muzicale interpretative.

Referințe bibliografice

1. Heuhaus, N.G. Despre arta pianistică. Editura muzicală a Uniunii compozitorilor din R.P.R., 1960.
2. Rădulescu, M.D. Metodica studiului și predarea pianului. Conservatorul „G. Enescu” Iași, 1977.
3. Барембойм, Л.; Брянская, Ф.; Петрунова, Н. Путь к музицированию. Школа игры на фортепиано. Выпуск 1. Ленинград: «Советский композитор», 1981 г.
4. Мартинсен, К.А. Индивидуальная фортепианная техника. Москва: Издательство «Музыка», 1966 г.
5. Элементарное музыкальное воспитание по системе Карла Орфа. Москва: Всесоюзное издательство «Советский композитор», 1978 г.